

# פרשת בלק – חמישי

**(יג) וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק לְדַגֵּא אֹתִי אֶל־מְקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אִפֹּס קָצְרוּ תִרְאֶה וּבָלוּ לֹא תִרְאֶה וּקְבֹנוּ־לִי מִשָּׁם:**

ש"י א וקבנו לי: לשון צווי: קללה לי:

**(יד) וַיִּקְחֻהוּ שָׂדֶה צָפִים אֶל־רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיִּבֶן שְׂבָעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וָאִיל בַּמִּזְבֵּחַ:**

ש"י א שדה צפים: מקום גבה היה, ששם הצופה עומד לשמר אם יבא חיל על העיר. ראש הפסגה: בלעם לא היה קוסם כבלק; ראה בלק שעתידה פרצה להפרץ בישראל משם, ששם מת משה. כסבור ששם תחול עליהם הקללה, וזו היא הפרצה שאני רואה:

**(טו) וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הַתִּיַּעֲב וְכֹה עַל־עֲלֹתֶךָ וְאֲנֹכִי אֶקְרָה בָּהּ:**

ש"י א אקרה בה: מאת הקדוש-ברוך-הוא. אקרה: לשון אתפועל:

**(טז) וַיִּקְרַח יְהוָה אֶל־בָּלָעַם וַיֵּשֶׁם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:**

ש"י א וישם דבר בפיו: ומה היא השימה הזאת? ומה חסר המקרא באמרו: "שוב אל-בלק וכה תדבר?" אלא, כשהיה שומע שאינו נרשה לקלל, אמר: מה אני חוזר אצל בלק לצערו? ונתן לו הקדוש-ברוך-הוא רסן וחפה בפיו, כאדם הפוקם בהמה בחפה להוליכה אל אשר ירצה, אמר לו: על כרחך תשוב אל בלק:

**(יז) וַיָּבֹא אֵלָיו וְהָנוּ נָצַב עַל־עֲלֹתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אֹתוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה־דָּבָר יְהוָה:**

ש"י א ושרי מואב אתו: ולמעלה הוא אומר: "וכל-שרי מואב, כיון שראו שאין בו תקנה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם. מה-דבר ה': (במ"ר) לשון צחוק הוא זה, כלומר: אינך ברשותך:

**(יח) וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע הַאֲזִינָה עָדִי בְּנוּ צִפּוֹר:**

ש"י א קום בלק: כיון שראהו מצחק בו, נתכונן לצערו: עמד על רגליו, אינך רשאי לישוב, ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום. בנו צפור: לשון מקרא הוא זה, כמו (תהלים קד): "חיתו יער" (בראשית א): "ונחיתו-ארץ" (תהלים קיד): "למענינו מים":

**(יט) לֹא אִישׁ אֵל וַיִּבְיָב וּבֶן־אָדָם וַיִּתְּנָהּ הַהוּא אֹמֶר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדָבָר וְלֹא יִקְיַמְנָהּ:**

ש"י א לא איש אל וגו': כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שבעה אמות, ואתה סבור להמיתם במדבר? !. ההוא אמר וגו': בלשון תמה, ותרגומו: "ותיבין ומתמלכין" חוזרים ונמלכין לחזור בהם:

**(כ) הִנֵּה בָרֶךְ לִקְחָתִי וּבָרֶךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:**

ש"י א הנה ברך לקחתי: אתה שואלני "מה-דבר ה'?" קבלתי ממנו לברך אותם. (ס"א: "ברך" כמו "לברך"). וברך ולא אשיבנה: הוא ברך אותם ואני לא אשיב את ברכתו. וברך: כמו וברך, וכן הוא גזרת רי"ש, כמו (תהלים עז): "אויב חרף", כמו חרף וכן (שם ט): "ובוצע ברך", המהלל ומברך את הגוזל ואומר: אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיו הוא להקדוש-ברוך-הוא. ואין לומר ברך שם דבר, שאם כן היה נקוד בפתח קטן (ר"ל: סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה, אבל לפי שהוא פעל, הוא נקוד קמץ קטן (צירי) וטעמו למטה:

**(כא) לֹא־הָבִיט אֹן בִּיעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עֲמַל בִּישְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מִלְּחָמוֹ בּוֹ:**

ש"י א לא-הביט און וגו': כתרגומו. דבר אחר: אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה. לא הביט: הקדוש-ברוך-הוא און שביעקב, שכשהן מדקדק אחריהם להתבונן באניות שלהם ובעמלן, שהן עוברים על דתו. עמל: לשון עברה, כמו (שם ט): "הרה עמל" (שם ט): "כי אתה עמל וכעס תביט", לפי שהעברה היא עמל לפני המקום. ה' אלהיו עמו: אפלו מכעיסין וממרים לפניו, אינו זו מתוכן. ותרועת מלך בו: לשון חבה ורעות, כמו (שמואל ב, טז): "רעה דוד אוהב דוד" (שופטים טו): "ויתנה למרעהו". וכן תרגם אונקלוס: ושכינת מלכהון ביניהון:

**(כב) אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם בְּתוֹעֶפֶת רָאִם לוֹ:**

ש"י א אל מוציאם ממצרים: אתה אמרת: "הנה עם יצא ממצרים", לא יצא מעצמו, אלא האלהים הוציאם. כתועפת ראם לו: כתקף רום וגבה שלו. וכן (אייב כב): "ונכסף תועפות" לשון מעוז המה. ואמר אני, שהוא לשון (בראשית א): "ועוף יעופף", המעופף ברום וגבה, ותקף רב הוא זה. תועפת ראם: עפית גבה. דבר אחר: תועפת ראם. תקף ראמים (גישן טו) ואמרו רבותינו: אלו השדים:

**(כג) כִּי לֹא־נָחַשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא־קָסָם בִּישְׂרָאֵל כְּעַת יֹאמֶר לִיעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה־פָּעַל אֵל:**

ש"י א כי לא-נחש ביעקב: כי ראויים הם לברכה, שאין בהם מנחשים וקוסמים. כעת יאמר ליעקב וגו': עוד עתיד להיות עת כעת הזאת, אשר תגלה חבתן לעין כל, שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחציתן לפניו ממלאכי השרת, והם ישאלו להם: מה פעל אל, וזהו שנאמר (ישעיה ל): "והיו עיניך ראות את-מורידך". דבר אחר: יאמר ליעקב אינו לשון עתיד, אלא לשון הנה: אינן צריכים למנחש וקוסם, כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקדוש-ברוך-הוא ומה גזרותיו במרום, אינן מנחשים וקוסמים, אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותמים מגידים להם. ואונקלוס לא תרגם כן:

**(כד) הֲנֵעַם כְּלָבִיָּא יָקוּם וּבְאֲרֵי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד־יֵאכַל טָרֵף וְדָם־חַלְלִים יִשְׁתֶּה:**

ש"י א הן-עם כלביא יקום וגו': כשהן עומדין משנתם שחרית, הן מתגברים כלביא וכארי לחטף את לקרא את שמע ולהניח תפלין. לא ישכב: בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו. כיצד? קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום. בא מחנה וגיס להזיקם הקדוש-ברוך-הוא שומרים ונלחם מלחמותיהם ומפילים חללים. דבר אחר: הן-עם כלביא יקום וגו', כתרגומו. ודם-חללים ישתה: (במ"ד) נתנבא, שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עצמם, שנאמר (יהושע ג): "ואת-בלעם בן-בעור הקוסם הרגו בני-ישראל בחרב אל-חלליהם":

**(כה) וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בָּלָעַם גַּם־קָב לֹא תִקְבְּנוּ גַם־בָּרֶךְ לֹא תִבְרַכְנוּ:**

ש"י א גם-קב לא תקבנו: "גם" ראשון מוסף על "גם" השני ו"גם" שני על "גם" ראשון. וכן (מ"א ג): "גם-לי גם-לך לא יהיה", וכן (דברים לב): "גם בחור גם בתולה":

**יג וַאֲמַר לִיה בָּלָק, אֵימָא כַּעַן עָמִי לְאַתֵּר אַחֲרָן דְּתַחְזִיגָהּ מִתַּמָּן לְחוּד קִצְתִּיהָ תַּחְזִי, וְכִלְיָה לָא תַּחְזִי; וְתוֹלִיטִיה לִי, מִתַּמָּן.**

יד ודבריה לחקל סכותא, לריש רמתא; וּבְנָא שְׂבָעָא מִדְּבַחִין, וְאַסִּיק תּוֹר וְדָכַר עַל כָּל מִדְּבַח.

טו וַאֲמַר, לְבָלָק, אֲתַעֲתֵד הָכָא, עַל־עֲלֹתֶךָ; וְאַנָּא, אֲתַמְטִי עַד כָּא.

טז וְעִרַע מִימַר מִן קָדָם יִי בְּבָלָעַם, וְשׁוּי פִּתְגָמָא בְּפִמְיָה; וַאֲמַר תּוֹב לוֹת בָּלָק, וּבְדִין תְּמַלִּיל.

יז וְאַתָּא לְתִיָּה, וְהָא מַעֲתֵד עַל עֲלִיתָה, וּרְבִרְבִי מוֹאָב, עֲמִיָּה; וַאֲמַר לִיה בָּלָק, מָא מְלִיל יִי.

יח וְנִטְל מִתְּלִיָּה, וַאֲמַר: קוּם בָּלָק וּשְׁמַע, אֲצִית לְמִימְרֵי בַר צְפוֹר.

יט לֹא כְּמַלִּי בְּנִי אֲנִישָׁא מִימַר אֱלֹהָא, בְּנִי אֲנִישָׁא אֲמַרִין וּמְכַדְבִין, וְאַף לֹא כְּעוֹבְדֵי בְּנֵי בְּסָרָא, דְּאִנּוּן גְּזִרִין לְמַעַבְדַּ תִּיבִין וּמִתְמַלְכִין; הוּא אֲמַר וְעַבִּיד, וְכָל מִימְרֵיהָ מִתְקִים.

כ הָא בְּרַכָּן, קְבִילִית; אֲבִרְכֶנְיָה לְיִשְׂרָאֵל, וְלֹא אֲתִיב בְּרַכְתִּי מִנְּהוּן.

כא אֲסַתְפַּלִּית וְלִית פְּלַחִי גְּלוּלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב, וְאַף לֹא עַבְדֵי לִיאֹת שָׁקֵר בִּישְׂרָאֵל; מִימַרָא דִּי אֱלֹהִיוֹן בְּסַעֲדָהוּן, וּשְׁכִינַת מְלָכְהוּן בִּינִיָּהוּן.

כב אַל, דְּאַפִּיקוּנוֹן מִמִּצְרַיִם תִּקְפָּא וְרוּמָא, דִּילִיָּה.

כג אֲרִי לֹא נַחֲשִׂיא צָבֹן דִּי־יִטֵּב לְדָבִית יַעֲקֹב, וְאַף לֹא קְסָמִיא רַעַן בְּרִבּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל; כְּעַדָּן, יִתְאַמֵּר לִיעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל, מָא עַבֵּד, אֱלֹהָא.

כד הָא עָמָא פְּלִיתָא שְׂרִי, וּבְאֲרִיא יִתְנַטֵּל; לֹא יִשְׂרִי בְּאַרְעִיָּה עַד דִּיקְטוּל קְטוּל, וְנִכְסִי עֲמָמִיא יִירַת.

כה וַאֲמַר בָּלָק לְבָלָעַם, אַף מָלֵט לֹא תִלוּטְנוֹן; אַף בְּרַכָּא, לֹא תִבְרִיכְנוֹן.

כו וְאַתִּיב בָּלָעַם, וַאֲמַר לְבָלָק: הָלָא, מְלִילִית עֲמָךְ לְמִימַר, כָּל דִּימְלִיל יִי, יִתִּיָּה אַעֲבִיד.